

מסורת הש"ס

א) סוטה יא. א. ג. נשם. נעיל קד. ע"ש. א. ג) נפי' אותו מלכות ז"ס נקרא ליוון אספר ערוך ערך אספר א. א. ד) נ"ל לו. א. ס) מולין ד. א. ו) נבעיי' ויבולקוט ובתחומה ליתא לכל זה. א) נקרא כהנס, נכסרות ה. א. ב) כסרות ה. א. ו) צילקוט לית'. א. ס) נבעיי' ויבולקוט ליתא. א. ג) נ"ל מזכ"ס וכו' צילקוט. א. מ) נשמות א. א. ו) נבמדבר ד. א. ס) נלעמו. רש"ש. ע. כס"א נוסף: והקב"ה מכניעם. ט) בקרא כתיב לא. ג) כס"א נוסף: כתיב רומיים. ק) כתיב רומים ליתא כס"א. ח) נבמדבר לא. ט) נ"ל עדין.

הגהות הגר"א

[א] גב' של עמנו ולא יין. נמחק: [ב] שב ונחמנו. נמחק:

מוסף רש"י

ברכן בארז. כהר"ס עלי מ"ס (תענית ב.). ארז זה אינו עומד במקום ימים ואש"ג דכתיב בקרא כהר"ס עלי מ"ס. הוא לאו בלעם קאמר ליה, דלעגם אחר כהר"ס והמלך השנינו עלי מ"ס, וכן כולו, דלעגם אחר כמח"ס, דומינן מתיבינן, וקאמר ליה המלך נטיו, דאין יבישין לעולם, והיינו דכתיב והיוך ה' אלהיך לך את קוללה לבנה, על ידי מלך, שהשיכו על ידי מלך (שם). אפילו כל הרוחות שאין קשות (שם). רוח דרומית. היא קשה, כדלמדין (י"ב סד: סה:) אלמלא בן קן שנעמדיה אין כל צריח יכולה לעמוד כפיה, שנאמר המיניחן יאכר קן ריפם כנפיו לתמן (שם). לא היית עמנו באותה עצה. הלא אתה עמי הית בעת הזה נתחכמה לו ועמה מיישבת בלתינו ומשחן של ישראל (במדבר כד כא.). באותה עצה. נתחכמה לו (שם) יא. יושבי יעבץ. תלמודי יעבץ, יעבץ אלם גדול בתורה היה, דכתיב (דעה"א ד) ויקרא יעבץ לאלהי ישראל לאמר אם בך תכרטי בתורה והכריתי את גבולי בתלמודים וגו' ויבא אלהים את אשר שאל (שם) יא. ע"פ תחורה סו.). ועדיין לא נאסר יין כו'. דמיי"ח דבר דתלמודי שמה והלל הוא (תולין ד). בדברי שטות. לזוט אל צות מואב (בכורות ה.). ערומות פגעו בהן. ותקראן שמעם גופן היה פוגע בהן (שם). בעלי קריין. ולזון מקרה הוא (שם). שריפו עצמן מדברי תורה. לפיכך כל עליהם עמלן (שם).

מחליף. לאחר שנקצץ: **אינו עומד במקום מ"ס**. והאי דכתיב [במדבר מד] כהר"ס עלי מ"ס שכינה היא דאמרה איהו אמר כהר"ס כלומר שאין עומדין במקום מ"ס שכינה אמרה עלי מ"ס. וכן כולו מפרש צאגדה ככה"ג. כנחלים נטיו הוא אמר כנחלים פוסקין לפעמים יאה צת קול [אמרה] נטיו. הוא אמר כנגות אמרה צת קול עלי נהר. הוא אמר כהלים יאה צת קול ואמרה נטע ה': **רוח דרומים**. קשה: לא **עמנו היים צאוסה עלה**. שגזר פרעה כל ה"ן הילוד היאורה) צתמיה ודאי היית דלנקמן: ומי הושיבך **אלל איסני עולם**. שעמדים בניך לישב בלשכת הגזית והיינו דכתיב איתן מושבך^ט וכי צין איתני עולם אתה יושב מי הוסיקך לכך: **שמחיה עזמו צסם אל**. עושה עזמו אלוה כמו פרעה וחיס: לשון אחר מי **שמחיה עזמו**. כלומר אי להם לאותן בני אדם שמחיין ומעדין עזמן צעוה"ו ופורקין עול תורה מעל לוארס ומשמנין את עזמן: **משמו אל**. כשמשים הקב"ה פדיון לעזמו^ט ומשלם גמול ללדיקים לעמיד לצא. כך שמעתי: **אוי לה לאומה שמחלא**. **אוי לה לאומה** שמהיה צלותן הימים שיעלה על דעתה לעכב ישראל^ט: **מי מטיל כסופ צין לציא וכו'**. לעכבן שלג יודקקו זה לזה דמסוכן הוא. כלומר מי הוא שיכול לעכב את ישראל והקב"ה מכניסם: **אי"ס**. ספינות יעברנו: **ואיס מיד כתיס אמר רב ליציא אספיר**. דכתיס היינו מקוס ששמו כך: **עד אשור מקטון קטילו**.^ט ומאשור ואילך משעבדי להו שעבדי: **ואיס מיד כתיס וענו אשור**. דקטלי להו וענו עבר דמשעבדי להן עד אשור: **כתיס**. רומיס^ט כלומ' אותן אומות שהציא הקב"ה צליס עמדין להרוג את כל האומות עד אשור ומאשור ואילך מניחין אותן ומשעבדין בהם (ומניחין אותן). ולעמיד קא מיייר: **הן הנה היו לבני ישראל לא גרסינן אלא ה"ג הנני הולך לעמי לכה אייעץ אשר יעשה העם הוה לעמד עמד לעס הוה מצעי ליה**. שהשיא עשה לצלק שנכשלו בה ישראל הן הנה היו לבני ישראל צדכר בלעס^ט: **וטולה קללסו צחצרו**. וכך בלעס לא רצה לתלות שפלות זה בצלק שיהא הוא כריך לבקש ענה

האך יכשלו בה ישראל אלא צישראל מלה השפלות לומר שהן צריכין לענה שיכשלו בה בני מואב שלא מתקוף ידי מואב על ישראל והיינו דכתיב אשר יעשה העם הזה לעמך. מ"ר. ל"א מולה קללתו צחצרו כלומר שתלה הכתוב קללה במואב ולא רצה לכתוב

מחליף ושרשיו מרובין ואפילו כל רוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזות אותו ממקומו אלא הוא הולך ובא עמהן כיון שדוממו הרוחות עמד קנה במקומו אבל בלעם הרשע ברכן בארז מה ארז זה אינו עומד במקום מים ושרשיו מועטין ואין גועו מחליף אפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזות אותו ממקומו כיון שנשבה בו רוח דרומית מיד עוקרתו והופכתו על פניו ולא עוד אלא שזכה קנה ליטול ממנו קולמוס לכתוב ממנו ס"ת נביאים וכתובים ^יוירא את הקיני וישא משלו אמר לו בלעם ליתרו קיני לא היית עמנו באותה עצה מי הושיבך אצל איתני עולם והיינו ^כדא"ר חייא בר אבא א"ר סימאי שלשה היו באותה עצה אלו הן בלעם איוב ויתרו בלעם שיעץ נהרג איוב ששתק נידון ביסורין ויתרו שברח ^{כז}וכו בני בניו לישב בלשכת הגזית שנאמר ^{כז}ומשפחות סופרים יושבי יעבץ תרעתים שמעתים סוכתים המה הקינים הבאים מחמת אבי בית רכב וכתוב ^כובני קיני חותן משה עלו מעיר התמרים ^כוישא משלו ויאמר אוי מי יחיה משמו אל (אמר רשב"ל אוי מי שמחיה עצמו בשם אל) א"ר יוחנן אוי לה לאומה שתמצא בשעה שהקב"ה עושה פדיון לבניו מי מטיל כסותו בין לביא ללביאה בשעה שנוקקין זה עם זה ^כוצים מיד כתיס אמר רב ^{כז}ליבון אספיר וענו אשור וענו עבר עד אשור קטלי מיקטל מכאן ואילך משעבדי שיעבודי ^כהנני הולך לעמי לכה אייעץ אשר יעשה העם הזה לעמד עמד לעם הוה מיבעי ליה א"ר אבא בר כהנא כאדם שמקלל את עצמו ותולה קללתו באחרים אמר ^{כז}להם אלהיהם של אלו שונא זימה הוא והם מתאווים לכלי פשתן בוא ואשיאך עצה עשה להן קלעים והושיב בהן זונות זקינה מבחויץ וילדה מבפנים וימכרו להן כלי פשתן עשה להן קלעים מהר שלג עד בית הישימות והושיב בהן זונות זקינה מבחויץ וילדה מבפנים ובשעה שישראל אוכלין ושותין ושמהין ויוצאין לטייל בשוק אומרת לו הזקינה אי אתה מבקש כלי פשתן זקינה אומרת לו בשוה וילדה אומרת לו בפחות שתים ושלש פעמים ואח"כ אומרת לו הרי את כבן בית שב ברור לעצמך וצרצורי של יין עמוני מונח אצלה ^כועדיין לא נאסר ^כיין [א] של עמוני ולא) יין של נכרים אמרה לו רצונך שתשתה כוס של יין כיון ששתה בער בו אמר לה השמיעי לי הוציאה יראתה מתוך חיקה אמרה לו עבוד לזה אמר לה הלא יהודי אני אמרה לו ומה איכפת לך כלום מבקשים ממך אלא פיעור [הוא] אינו יודע שעבודתה בכך] ולא עוד אלא שאיני מנחתך עד שתכפור בתורת משה רבך שנא' ^כהמה באו בעל פער וינוורו לבשת ויהיו שקוצים ^כבאהבם ^כוישב ישראל בשמים ^כר"א אומר שמים שמה רבי יהושע אומר שנתעסקו בדברי שטות ^כותקראן לעם לזבחי אלהיהן רבי אלעזר אומר ערומות פגעו בהן רבי יהושע אומר עצמן מדברי תורה שנאמר ^{כז}לא הפנו אבות אל בנים מרפיון ידים אמר רבי יוחנן כל מקום שנאמר וישב אינו אלא לשון צער ^כשנא' וישב ישראל בשמים ויחל העם לזנות אל בנות מואב ^{כז}וישב יעקב בארץ מגוריו אביו בארץ כנען ^{כז}ויבא יוסף את דבתם רעה ^{כז}ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם ^{כז}[ב] ונאמר ^{כז}וישב ישראל בארץ ^{כז}גשן ^{כז}ויקרבו ימי ישראל למות ^{כז}וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו ^{כז}ויקם ה' שטן לשלמה את הדד האדומי מזרע המלך הוא באדום ^{כז}ואת מלכי מדין הרגו על חלליהם וגו' את בלעם בן בעור הרגו בחרב בלעם מאי בעי התם א"ר יוחנן שהלך ליטול שכר עשרים וארבעה אלף [שהפיל מישראל] אמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב היינו דאמרי אינשי גמלא אזלא למיבעי קרני אודני דהוו ליה גזיזן מיניה ^{כז}ואת בלעם בן בעור הקוסם קוסם נביא הוא א"ר יוחנן בתחלה נביא ולבסוף קוסם אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי מסגני ושילטי הואי אייון לגברי נגרי הרגו

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

קו.

תורה אור

1. וירא את הקיני וישא משלו ויאמר איתן מושבך וישים בסלע קנה: במדבר כד כא 2. ומשפחות ספרים ישיבי יעבץ תרעתים שמעתים שוכתים המה הקינים הבאים מחמת אבי בית רבב: דברי הימים א ב נה 3. ובני קיני חותן משה עלו מעיר התמרים את בני ידודיה מדבר ידודיה אשר בגבגב ערך וילך וישב את הקם: שופטים א טז 4. וישא משלו ויאמר אוי מי יחיה משמו אל: במדבר כד כג 5. וצים מיד כתיס וענו אשור וענו עבר וגם הוא עדי אביר: במדבר כד כד 6. ועתה הנני הולך לעמי לכה אייעץ אשר יעשה הקם הזה לעפוך באחרית הקמים: במדבר כד יד 7. כענבים במדבר מצאתי ישראל כבוכיה בהאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם המה באו בעל פער ויחזרו לבשת ויחזיו שקוצים בארץ: יהושע ט י 8. וישב ישראל בשטים ויחל הקם לזנות אל בנות מואב: במדבר כה א 9. ותקראן לעם לזבחי אלהיהן ויאכל הקם וישתחוו לאלהיהן: במדבר כה ב 10. מקול ששטת פרסות אביריו מרעש לרכבו המון גלגליו לא הפנו אבות אל בניס מרפיון ידם: ירמיהו מז ג 11. וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען: בראשית לו א 12. אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו ביצאן והוא נער את בני בלקה ואת בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם: בראשית לו ב 13. וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן והאחוזו בה ויפרי ויחבו מאד: בראשית מז כז 14. ויקרבו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו אם נא מקאתי חן בעיניך שים נא ירך תחת ירכי ועשיתי עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים: בראשית מז כט 15. וישב ידודיה וישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו מדין ועד באר שבע כל ימי שלמה: מלכים א ה ה 16. וקם ין שטן לשלמה את הדד האדמי מזרע המלך הוא באדום: מלכים א יא יד 17. ואת מלכי מדין הרגו על חלליהם את אור ואת חור ואת רבע תמשת מלכי מדין ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב: במדבר לא ח 18. ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב אל חלליהם: יהושע יב כב